

มุมมองของนักศึกษาในการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน กระบวนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชน

Nursing Student's Perspectives on Evaluation of Teaching and Learning in Community Nursing Practice Course

ศิวพร	อึ้งวัฒนา	ศศ.ด. *	Sivaporn	Aungwattana	Ph.D.*
วรรณธรณ์	จงรุ่งโรจน์สกุล	พย.ด.**	Waruntorn	Jongrungsrotsakul	Ph.D.**
นพมาศ	ศรีเพชรวรรณดี	วท.ด.**	Noppamas	Sripetchwandee	Ph.D.**

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ต้องมีการเตรียมและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การได้ข้อคิดเห็นจากมุมมองนักศึกษาทำให้ผู้สอน ทราบถึงปัญหากระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะนำสู่การพัฒนาให้เกิดการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนต่อไป การวิจัยในชั้นเรียนเชิงพรรณนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา มุมมองของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2557 ต่อการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน กระบวนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 เลือกเฉพาะเจาะจง จำนวน 36 คนที่ผ่านการฝึกปฏิบัติการกระบวนการวิชานี้แล้ว รวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาต้องการให้มีการปรับปรุงการ ปฐมนิเทศ วิธีการสอนในบางเรื่อง รวมถึงการปรับปรุงเกณฑ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติให้มีความทันสมัย ข้อเสนอแนะในการวิจัยคือ การปฐมนิเทศปรับให้มีความชัดเจนการเตรียมพื้นที่และเตรียมนักศึกษาให้มากขึ้น ควร มีอาจารย์เป็นตัวแทนในการสรุปขั้นตอนการทำงานให้ศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น ปรับกรอบครวั ในการเยี่ยมบ้านให้ชัดเจน ปรับการเขียนรายงาน พิจารณาการเปลี่ยนกระเปาะเยี่ยมให้ทันสมัย มีความ สะดวกในการใช้ ปรับอุปกรณ์ในการตรวจร่างกายให้เหมาะสมและทันสมัย ซึ่งข้อเสนอแนะจากมุมมอง ของนักศึกษาจะได้นำมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ : การประเมินผลการจัดการเรียนการสอน วิชาการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชน

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 * Assistant Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University
 ** อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 ** Instructor , Faculty of Nursing, Chiang Mai University

Abstract

The management in teaching and learning is a process that should have the continuous preparation and implementation. The opinions from student's perspective give the teacher to know the problems in learning process leading to develop the learning management. This descriptive research in the classroom aims to study the perspectives of 4th year nursing students in 2557 on the evaluation of the teaching and learning management in the community health nursing course. Purposive sampling group composes of the 36 students from the 4th year nursing students who passed this practical course. The data collection was performed by the focus group and these data were analyzed and categorized. The results showed that students required the improvement in the orientation, teaching methods using in some topic and needed the equipment that are up to date. The suggestion for this research consisted of the orientation should be clear in the preparation of community area and the students have to well prepare, the teachers would be a representative for the conclusion of workflow in order to more understanding, the family choosing have to more clearly, adjust the report's writing, consider the home visiting's bag to be up to date and convenience, physical examination tools should be also up to date. These suggestions from student's perspective will lead to the improvement of the teaching and learning management.

Key words : Evaluation of Teaching and Learning, Community Nursing Practice Course

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2552 ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ ตามคู่มือนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ประจำปีการศึกษา 2553 (งานบริการการศึกษา คณะ พยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2553) กำหนด แผนการศึกษาให้นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ได้ ศึกษากระบวนการวิชาภาคทฤษฎีด้านการพยาบาลชุมชน (551312) และฝึกภาคปฏิบัติในกระบวนการวิชาการฝึก ปฏิบัติการพยาบาลชุมชนในชั้นปีที่ 4

กระบวนการวิชาการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชน เป็นกระบวนการวิชาภาคปฏิบัติจำนวน 2 หน่วยกิต มี วัตถุประสงค์หลักของกระบวนการวิชาคือ เพื่อให้ผู้เรียน สามารถนำกระบวนการพยาบาล แนวคิดด้านสุขภาพ องค์กรวมและด้านชุมชนมาประยุกต์ใช้ในการฝึกปฏิบัติ

งานด้านกระบวนการพยาบาลชุมชน การบริการอนามัย ครอบคลุม การอนามัยโรงเรียน การอาชีวอนามัย และ อนามัยสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนโดย การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การสาธิตและการสาธิต ย้อนกลับ การศึกษาฐานในสถานประกอบกิจการตามที่ กำหนดและการฝึกปฏิบัติงานตามพื้นที่ที่กำหนด โดยใน แต่ละเนื้องานที่นักศึกษาต้องมีการฝึกปฏิบัติจะต้องมีการ ศึกษาค้นคว้าเอกสาร วารสาร งานวิจัยและตำราที่ เกี่ยวข้อง โดยรายละเอียดของการฝึกปฏิบัติ มีดังนี้ 1) ฝึกปฏิบัติงานอนามัยชุมชน 1 หมู่บ้าน 2) ทำแผนที่ สังเขป 3) การให้การพยาบาลอนามัยครอบคลุมโดยการ เยี่ยมบ้าน ครอบคลุมสาธิต จำนวน 1 ครอบคลุม ครอบคลุม เก้า จำนวน 1 ครอบคลุม และครอบคลุมใหม่ จำนวน 1 ครอบคลุม 4) การอภิปรายกลุ่มจากประสบการณ์การให้ บริการอนามัยครอบคลุมโดยเปรียบเทียบกับแนวคิด

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติงาน 5) การให้บริการอนามัยโรงเรียน จำนวน 2 ครั้ง ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการตรวจสุขภาพเบื้องต้นให้แก่นักเรียน การสอนสุขศึกษา และการสำรวจสุขภาพิบาลสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอาหารในโรงเรียน 6) การศึกษาดูงานการอาชีวอนามัยและอนามัยสิ่งแวดล้อม 1 แห่ง

ทั้งนี้ในทุกงานที่นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติต้องมีการจัดทำรายงาน การนำเสนอข้อมูลทั้งในชั้นเรียน และในสถานที่ฝึกปฏิบัติจริง ในด้านการวัดและประเมินผลใช้วิธีการตัดเกรดแบบอิงเกณฑ์ โดยการประเมินผล ร้อยละ 80 มาจากทักษะการฝึกปฏิบัติงาน และการประเมินผลอีกร้อยละ 20 มาจากการนำเสนอ การทำรายงาน การสอบลงกอง และการให้คะแนนจากเพื่อนร่วมงาน (คู่มือการฝึกปฏิบัติกระบวนการวิชา : การฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชน, 2557) ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนประจำปีการศึกษา 2557 จะแบ่งนักศึกษาออกเป็น 8 ตอน ตอนละ 18 – 19 คน โดยมีอาจารย์ผู้รับผิดชอบประจำตอน ตอนละ 3 คน ซึ่งใช้เวลาการฝึกปฏิบัติ 20 วัน

การจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ต้องมีการเตรียมและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยหลักการและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรทำความเข้าใจธรรมชาติของการเรียนรู้ที่สำคัญโดยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุดตามกำลังหรือศักยภาพ การจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จย่อมมีองค์ประกอบสำคัญที่ควรพิจารณาทั้งในด้านตัวผู้เรียน ได้แก่ เวลาในการเรียนรู้ของผู้เรียน และคุณสมบัติของผู้สอน ได้แก่ คุณภาพของการจัดการเรียนการสอน การพิจารณาจัดขั้นตอนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถได้อย่างแท้จริง นับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้สอนต้องตระหนักในการจัดวางแผนการสอนระยะยาวและระยะสั้นให้สอดคล้องกัน รวมทั้งการพิจารณารายละเอียดขององค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่การเข้าใจหลักการและทฤษฎีของวิชาที่ทำการสอน การเลือกหรือสร้างสรรค์วิธีการสอน และเทคนิคการสอน รวมทั้งความเข้าใจกระบวนการพัฒนาหลักสูตร สื่อการสอน บทบาทของผู้สอน และผู้เรียน รวมทั้งลักษณะของการ

เรียนรู้ที่ผู้เรียนควรมีโอกาสในการจัดการเรียนรู้อย่างครบวงจร (เสาวลักษณ์ รัตนวิทย์, 2551) ในการเรียนการภาคปฏิบัติ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด เกิดจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ในการหากระบวนการและวิธีการต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความสามารถในการถ่ายโยงการเรียนรู้ ที่นำสู่การหาเหตุผล และการสร้างสรรค์ การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ แต่อย่างไรก็ตาม ต้องมีระยะเวลาเพียงพอให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการดังกล่าวด้วย

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้กำหนดการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนกระบวนการวิชาในลักษณะการประเมินออนไลน์จากนักศึกษา โดยมีข้อคำถามเป็นลิเกิร์ตสเกล 5 ระดับ ทั้งสิ้น 9 ข้อ ซึ่งมีผลการประเมินกระบวนการวิชาการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชน ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ดังนี้ 1) ในวันเปิดสอนกระบวนการวิชาได้มีการแจ้งให้นักศึกษาทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติงานที่มอบหมาย ตารางสอน วิธีการประเมินผล การเรียน เกณฑ์การให้คะแนน และเอกสารประกอบ (ผลประเมินรายข้อ – 4.65) 2) กระบวนการวิชาส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์และแก้ปัญหาด้วยตัวเองในการฝึกปฏิบัติ (ผลประเมินรายข้อ – 4.74) 3) วิธีการวัดผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติและเนื้อหาวิชา (ผลประเมินรายข้อ – 4.65) 4) การจัดปฐมนิเทศก่อนการฝึกปฏิบัติ / การอธิบายบทนำก่อนการฝึกปฏิบัติมีความเหมาะสม (ผลประเมินรายข้อ – 4.53) 5) ปริมาณการฝึกปฏิบัติมีความเหมาะสมกับเวลาที่จัดให้ (ผลประเมินรายข้อ – 4.42) 6) เนื้อหาและประสบการณ์ที่ได้รับสามารถนำไปประยุกต์ได้ในสถานการณ์จริง (ผลประเมินรายข้อ – 4.69) 7) ภาคการศึกษา/ปีการศึกษาที่ฝึกปฏิบัติความเหมาะสม (ผลประเมินรายข้อ – 4.6) 8) สถานที่ฝึกปฏิบัติเอื้ออำนวยต่อการฝึกปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของกระบวนการวิชา (ผลประเมินรายข้อ – 4.61) และ 9) บุคลากรในแต่ละระดับในหน่วยงานที่ฝึกปฏิบัติให้การสนับสนุนต่อการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติอย่างเหมาะสม (ผลประเมินรายข้อ – 4.64) ซึ่งผลการประเมินกระบวนการวิชาในภาพรวมทั้งวิชา จากนักศึกษา

72 คน ได้คะแนนเฉลี่ย 4.61 คิดเป็นร้อยละ 92.28 (ผลประเมินออนไลน์จากระบบ CMU-MIS เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2557)

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นว่าการประเมินผลรายวิชาดังกล่าวเป็นลักษณะการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามทางออนไลน์ซึ่งไม่สามารถเจาะลึกในแต่ละประเด็นและเป็นการสื่อสารทางเดียว (one way communication) นักศึกษาส่วนใหญ่จะตอบเฉพาะตามข้อคำถามที่กำหนดให้ ไม่สามารถเขียนข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นต่าง ๆ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นเพียงการประเมินในภาพรวมของกระบวนการวิชาและการบริหารจัดการของกระบวนการวิชานั้น แต่ยังไม่ได้มีการประเมินในเนื้อหาของของการฝึกปฏิบัติในแต่ละงาน เช่น การฝึกปฏิบัติงานในชุมชน การให้บริการอนามัยครอบครัวที่บ้าน โรงเรียน การสำรวจสุขภาพสิ่งแวดล้อมโรงเรียน และการศึกษาดูงานการอาชีวอนามัยและอนามัยสิ่งแวดล้อม จึงไม่อาจจะบ่งชี้ได้ว่าลักษณะการจัดการฝึกปฏิบัติดังกล่าวมีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักศึกษาหรือไม่ การได้ข้อคิดเห็นจากมุมมองของนักศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ไปปฏิบัติจริงในพื้นที่จะทำให้ผู้สอนหรือผู้ที่จัดการเรียนการสอน ทราบถึงปัญหากระบวนการเรียนรู้ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาความคิดจากนักศึกษาได้ อีกทั้งยังใช้ข้อมูลตรงจากนักศึกษามาสมมนาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้เกิดการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางพัฒนาไปสู่การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุมมองของนักศึกษาในการประเมินผลกระบวนการวิชาการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชน

กรอบแนวคิดทางการวิจัย

การวัดและการประเมินผลถือเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญในการจัดการเรียนการสอน การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุมมองของนักศึกษาในการประเมินผลกระบวนการวิชาการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชน เนื่องจากกระบวนการวิชานี้เป็นกระบวนการวิชาฝึก

ปฏิบัติที่ต้องมีการใช้การประเมินผลที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ซึ่งการประเมินผลเป็นกระบวนการที่กระทำต่อจากการวัดผลแล้ววินิจฉัยตัดสิน ลงสรุปคุณค่าที่ได้จากการวัดผลอย่างมีกฎเกณฑ์ และมีคุณธรรม เพื่อพิจารณาตัดสินใจว่าสิ่งที่ได้จัดการเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่ ดังนั้นการประเมินผลโดยใช้ความคิดเห็นตามมุมมองของนักศึกษาที่ผ่านการฝึกปฏิบัติ เพื่อเป็นการประเมินผล จะเป็นการนำผลที่ได้เพื่อลงสรุปให้คุณค่าของการศึกษา ซึ่งจะสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับนักศึกษาและหลักสูตรฯ ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของโครงการวิจัย

การศึกษาวิจัยในชั้นเรียนครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา เพื่อศึกษามุมมองของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ตอนที่ 3 และ 4 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ต่อการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนกระบวนการวิชาการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชน ซึ่งรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม เก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคมถึงมีนาคม 2558

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของวิจัยในชั้นเรียนนี้ คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 72 คน ที่ได้ลงทะเบียนเรียนกระบวนการวิชาการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชน ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2557

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาในหลักสูตร

พยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2557 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างเฉพาะเจาะจง จำนวน 36 คน ที่ได้ลงทะเบียนเรียนกระบวนการวิชาการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 และผ่านการฝึกปฏิบัติกระบวนการวิชานี้เรียบร้อยแล้ว

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. ตัวผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้ร่วมจัดการเรียนการสอนในกระบวนการวิชา

2. แนวคำถามการสนทนากลุ่ม โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นให้ผู้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

แนวคำถามที่ใช้ในการกำหนดประเด็นการสนทนามีดังนี้

1. การให้ข้อมูลกับนักศึกษาโดยการปฐมนิเทศกระบวนการวิชาในภาพรวม การจัดการเรียนการสอน ตารางฝึกปฏิบัติ วิธีการประเมินผล เป็นอย่างไร แต่ละอย่างมีปัญหาหรือไม่ ควรปรับปรุงอย่างไร

2. การจัดการเรียนการสอนในแต่ละเรื่อง การฝึกปฏิบัติงานอนามัยชุมชน การให้บริการอนามัยครอบครัวโดยการเยี่ยมบ้าน การให้บริการอนามัยโรงเรียน การศึกษาดูงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย ในรายละเอียดดังนี้ การปฐมนิเทศ วิธีการฝึกปฏิบัติ ระยะเวลาการฝึกปฏิบัติ การประเมินผล เป็นอย่างไร มีปัญหาหรือไม่ อย่างไร ควรปรับปรุงอย่างไร

3. สื่อการสอน ตำรา และเอกสารประกอบการสอนมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

4. ข้อเสนอแนะ หรือประเด็นอื่น ๆ ที่นักศึกษาเห็นว่าควรได้รับการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนของกระบวนการวิชามีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การหาความตรงด้านเนื้อหา (content validity)

ผู้วิจัยจะนำแนวคำถามในการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์พยาบาลที่เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลที่เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนและการประเมินผล 1 ท่าน และอาจารย์พยาบาลชุมชน 1 ท่าน จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา ความชัดเจนด้านภาษา และครอบคลุมเนื้อหาและนำแนวคำถามที่แก้ไขแล้วมาทดลองใช้สนทนากลุ่มกับนักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน แล้วนำ

แนวคำถามมาปรับตามความเหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนและระยะเวลาของการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย วิธีการรวบรวมข้อมูล และสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัยซึ่งไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถบอกเลิกจากการวิจัยโดยไม่ต้องชี้แจงเหตุผลและจะไม่มีผลกระทบใด ๆ สำหรับข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยถือเป็นความลับและนำมาใช้เฉพาะการวิจัยในครั้งนี้เท่านั้น โดยนำเสนอข้อมูลที่ได้ในภาพรวม หากกลุ่มตัวอย่างมีข้อสงสัยในการทำวิจัยสามารถสอบถามผู้วิจัยได้ตลอดเวลา

วิธีการดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลเอง โดยมีการดำเนินงานดังนี้

1. ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์

2. เมื่อได้รับการอนุญาตให้รวบรวมข้อมูลแล้วทำการสำรวจและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. ผู้วิจัยพบนักศึกษากลุ่มตัวอย่างเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยและขอความร่วมมือจากนักศึกษาในการให้ข้อมูล และการทำสนทนากลุ่ม

4. ดำเนินการสนทนากลุ่มโดยใช้แนวคำถามที่พัฒนาขึ้น กำหนดการสนทนากลุ่ม รวม 4 กลุ่ม กลุ่มละ 9 คน ประมาณ 60 – 120 นาที กำหนดการสนทนากลุ่มตามเวลาที่นัดหมายตามความสะดวกของกลุ่มตัวอย่าง

5. ถอดเทปบันทึกเสียงเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกประเภท โดยยึดตามแนวคำถามการวิจัย จากนั้นนำมาวิเคราะห์ตามขั้นตอน คือข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่เนื้อหา

ผลการวิจัย

การศึกษาค้างนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา เพื่อศึกษามุมมองของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ตอนที่ 3 และ 4 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ต่อการประเมินผลการจัดการเรียนการสอนกระบวนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชน (551392) โดยมีผลการศึกษา โดยมีประเด็นการนำเสนอเรื่อง 1. การปฐมนิเทศกระบวนการวิชาในภาพรวม 2. การจัดการเรียนการสอนในแต่ละเรื่องคือ 2.1) การฝึกปฏิบัติงานอนามัยชุมชน 2.2) การให้บริการอนามัยครอบครัวโดยการเยี่ยมบ้าน 2.3) การให้บริการอนามัยโรงเรียนและ 2.4) การศึกษาดูงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย 3. สื่อการสอน ตำรา เอกสารประกอบการสอน ดังนี้

1. การปฐมนิเทศกระบวนการวิชา

การปฐมนิเทศกระบวนการวิชาในภาพรวมไม่มีปัญหาสามารถทำให้เห็นภาพรวม มีการทบทวนเนื้อหาให้ในทุกหัวข้อทั้งเรื่องการทำแผนที่ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอข้อมูล การสรุปปัญหาชุมชน การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา การเขียนดำเนินการแผนปฏิบัติการ การเขียนโครงการ การประเมินผล อาจารย์มีการชี้แจงตารางเรียนในการฝึกปฏิบัติชัดเจน แต่จากการที่นักศึกษายังไม่ได้เคยออกฝึกปฏิบัติ ทำให้ยังไม่เห็นภาพของการฝึกปฏิบัติ และเรียนวิชาทฤษฎีการพยาบาลชุมชนตั้งแต่ปี 3 เทอม 1 ทำให้นักศึกษามองภาพการฝึกปฏิบัติไม่ชัดเจน นอกจากนี้ในกระบวนการฝึกปฏิบัติยังมีการการทำใบตารางปฐมนิเทศชี้แจงซึ่งทำให้นักศึกษามีความเข้าใจกระบวนการฝึกปฏิบัติมากขึ้น

“ตอนแรกมองภาพไม่ออกค่ะ มันเบลอลๆ ข้อมูลมันเยอะมากไป”

“อาจารย์พยายามจะพูดทุกอย่างให้เสร็จภายในวันเดียว หนูว่ามันเยอะไป เพราะอาจารย์จะแจกแจงรายละเอียดในทุกงานเยอะ หนูว่าในครั้งแรกมันมองภาพไม่ออก”

“หนูอยากจะ orient รายละเอียดเฉพาะในส่วนที่จะฝึกก่อน ในภาพรวมก็ให้พูดรายละเอียดไม่ต้องมาก พูดนิดเดียวพอ บอกเค้าว่าเนื้อหาอะไรและการประเมินผลเป็นอย่างไรก็พอ ยังไม่ต้องลงรายละเอียดมาก”

2. การจัดการเรียนการสอนในแต่ละเรื่อง

การจัดการเรียนการสอนของกระบวนการวิชา มีการเรียงการฝึกปฏิบัติได้ดี โดยเริ่มจากการประเมินชุมชนโดยการเดินสำรวจชุมชนในการทำแผนที่เพื่อให้นักศึกษารู้จักชุมชนมากยิ่งขึ้น ในขั้นตอนที่สองคือกลับมาปฐมนิเทศกระบวนการวิชาให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการฝึกปฏิบัติ และเริ่มฝึกปฏิบัติในชุมชนก่อน จากนั้นจึงเริ่มการพยาบาลอนามัยครอบครัวโดยการเยี่ยมบ้าน และการอนามัยโรงเรียนในวันศุกร์สัปดาห์ที่ 2 และ 3 ในสัปดาห์ที่ 8 เมื่อนักศึกษากลุ่ม 1 และ 2 ลงฝึกจึงมีการดูงานอาชีวอนามัยและอนามัยสิ่งแวดล้อมร่วมกันของนักศึกษาทั้ง 2 กลุ่ม ทั้งนี้ในการฝึกปฏิบัติแต่ละเรื่องจะมีการปฐมนิเทศการฝึกก่อนเสมอ แต่เนื่องจากระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติสั้นเกินไป 4 สัปดาห์ จึงทำให้นักศึกษามีข้อเสนอแนะเรื่องการทำงานที่มากเกินไปที่ได้รับมอบหมาย และ สำหรับเนื้อหาการฝึกปฏิบัติมีความต้องการทราบถึงการประเมินผลในกลุ่มที่มาฝึกก่อน เพื่อนำมาปรับปรุงในกลุ่มที่กำลังฝึกปฏิบัติ มีความต้องการให้มีอาจารย์สรุปเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

“รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโอเค มีบรรยายเมื่ออภิปรายกลุ่ม แต่มีปัญหาคือ ครูแต่ละคนมีความคิดเห็นไม่ตรงกันค่ะ โดยเฉพาะตอน comment คือตอนที่อาจารย์ comment นักศึกษาก็งงเพราะไม่รู้จักแก้ตามใครดี จะแก้ยังไงให้ถูกใจอาจารย์”

“หนูอยากให้อาจารย์ซักคนหนึ่งในกลุ่มช่วยสรุป comment เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข ว่าสรุปแล้วควรทำยังไง”

“เวลาน้อยเกินไป เดียวเปลี่ยนงานละ งานเก่ายังไม่เสร็จ” และมีรายละเอียดแต่ละงานดังนี้

2.1 การฝึกปฏิบัติงานอนามัยชุมชน เนื้อหาการฝึกปฏิบัติมากไม่สัมพันธ์กับเวลาในการฝึกปฏิบัติที่น้อยเกินไป ในส่วนที่ระยะเวลาของขั้นตอนที่น้อยเกินไป คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูล ที่อาจมีความผิดพลาด 2) การเตรียมทำโครงการ อยากเพิ่มเวลาตอนจัดโครงการเพราะต้องเตรียมเนื้อหาที่ต้องนำไปสอนมาก ในส่วนการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และจัดโครงการ มีประชาชนในชุมชนมาร่วมน้อยเนื่องจากประชาชนไปทำงาน อยากให้

ปรับเวลาในการฝึกที่มีเวลาตรงกับประชาชน สำหรับการประเมินผลมีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่ได้ปฏิบัติ

“หนูว่ามันแล้วแต่ช่วงเวลาค่ะ ช่วงของพวกหนูวันหยุดมันเยอะ ตารางก็จะอัดแน่นมากค่ะ บางทีก็ออกทั้งวันซึ่งมันเหนื่อยมากค่ะ”

“ออกชุมชนยังไม่เสร็จก็ต้องข้ามไปอนามัยโรงเรียนต่อ คือมันไม่เป็น step หนูว่าควรจะมีขึ้นอะไรเป็นอย่าง ะ ให้เสร็จก่อน หรือไม่อย่างนั้นก็อาจจะปรับลดงานให้เหลือเท่ากับจำนวนวัน”

“คืองานมันอัดแน่นมาก งานมันอัดทับซ้อนกันทุกวัน เวลาพอถึงตอนเย็นบางทีก็จะง่วงว่าวันนี้ต้องทำงานของอะไรบ้าง”

“ออกฝึกทั้งวันมันไม่ไหว ตอนเย็นก็ต้องมาทำงานต่ออีก อย่างเช่นบางวันจัดโครงการตอนเช้า ตอนบ่ายก็ไปเยี่ยมบ้านต่อแบบนี้ค่ะ หรืออย่างตอนเช้าทำแผนที่ตอนบ่ายเก็บ จปฐ. บรรณาธิการ และก็วิเคราะห์ข้อมูลต่อเลยวันนั้น คือมันเอื่อยมาก เวลากลุ่มหนูน้อย แต่ปริมาณงานมันเท่าเดิมค่ะ หนูรู้สึกว่ามันโหดมาก”

“หนูว่าถ้าชั่วโมงการฝึกน้อยก็ควรลดปริมาณงานให้ลดลงด้วย ให้มันมีความสมดุลกันหน่อย แต่ก็ไม่ถึงกับลดมากแค่ให้พอเหมาะกับจำนวนวันที่มีอยู่นะค่ะ หรือไม่ก็เพิ่มวันฝึกให้เท่ากับกลุ่มอื่นงานจะได้ไม่โหดมาก”

“การประเมินผลการฝึกโอเคค่ะ ให้เก็บคะแนนย่อยในแต่ละส่วนไปเรื่อย ๆ ไม่ต้องเก็บคะแนนครั้งเดียวจะได้เห็นพัฒนาการว่าจากวันแรกจนถึงวันสุดท้ายมันดีขึ้นไหม เพราะถ้ามาเก็บคะแนนวันสุดท้ายแล้วถ้าเกิดเราทำผิดพลาดอะไรไป คะแนนมันจะ drop ไป”

2.1 การฝึกปฏิบัติอนามัยครอบครัว การปฐมนิเทศยังไม่ชัดเจน นักศึกษามีความสับสนในกระบวนการ ขั้นตอนการเยี่ยมบ้าน การใช้กระเป๋าย่อยอยากให้เรียงลำดับครอบครัวที่เยี่ยมเป็น การเยี่ยมบ้านแบบกลุ่ม แบบคู่ และแบบเดี่ยว อยากให้มีความสำคัญกับการเยี่ยมบ้านเคสชาติเพราะจะเป็นตัวอย่างให้นักศึกษาในการเยี่ยมครอบครัวที่ตนเองได้รับผิดชอบ นอกจากนี้ยังต้องการเวลาในการศึกษาเคสให้มากขึ้นเนื่องจากต้องศึกษาข้อมูลเดิม บางครั้งนึกภาพไม่ออก ต้องใช้เวลา การให้บริการอนามัยครอบครัวต้องการให้อาจารย์ conference

ในประเด็นการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับโรคที่เป็น ควรมีแนวทางการ pre-conference ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อไม่ให้งานกลุ่มใครได้ทำงานมาก-น้อยต่างกัน อีกทั้งการนิเทศของอาจารย์ควรมีเทคนิคการนิเทศแบบไม่ให้นักศึกษาทราบเพราะจะทำให้ตื่นเต้นและทำอะไรไม่ถูกต้องเท่าที่ควร เอกสารในการเขียนรายงานมีจำนวนมากเกิดความสับสนในการนำไปใช้ กระเป๋าเยี่ยมที่ใช้ไปให้บริการมีความเก่าและหนักมากทำให้ไม่คล่องตัวเวลาเดินทาง

“ตอนปฐมนิเทศคือยังไม่เห็นภาพว่าจะต้องทำอย่างไร มีเอกสาร PH เยอะไปหมด สับสนมาก คือมันเยอะค่ะ มีทั้งเคสเก่า เคสใหม่ เคสชาติ เคสเดี่ยว อยากให้ทำเป็นตารางว่าแต่ละเคสต้องส่งเอกสารอะไรบ้าง หรือบางทีคนที่ได้เยี่ยมเคสที่มีเด็กในบ้าน ควรหมายเหตุว่าต้องเพิ่มเอกสารอะไรไปด้วย เพราะเพื่อนส่วนใหญ่ได้เคสผู้ใหญ่หมด”

“กระเป๋าเยี่ยมมันหนักไปค่ะ ไหนจะเครื่องชั่งอีก อันไหนที่ไม่ได้ใช้อยากให้เอาออกค่ะ เครื่องชั่งน้ำหนักอยากให้มันเป็นแบบดิจิตอลเบากว่านี้หน่อยค่ะ ของมันหนักมากเลยคะ พะรุ้งพะรัง แล้วก็เก่าด้วยค่ะ”

“กระเป๋าเยี่ยมของเรามันเหี่ยว ๆ ยาน ๆ อยากให้กระเป๋าเราเป็นแบบเบา ๆ look smart ค่ะ อยากให้แบ่งพื้นที่กระเป๋าให้เป็นสัดส่วน เป็นช่อง ๆ หรือเปิดขึ้นมาแล้วเป็นชั้นค่ะ”

“อยากให้เปลี่ยนอุปกรณ์ในกระเป๋าเยี่ยมค่ะ อย่างผ้าเช็ดมือก็แบบขาดรุ่มมาก ส่วนสบู่อะไรจะเป็นแบบสบู่อะไร”

“พวกขวดใส่น้ำยาแอลกอฮอล์ มันดูแล้ว คิดว่า มันจะใช้ได้จริง ๆ เหรอ บางขวดมันดูสกปรกมาก แนะนำให้ควรเป็นภาชนะพลาสติกใส หรือภาชนะที่มันดูแล้วได้มาตรฐานกว่านี้หน่อยค่ะ มีวันหมดอายุ มียอย. กำกับข้างขวด ไม่ใช่สติ๊กเกอร์แปะชื่อ ถ้าเกิดทำเป็นหัวปั๊มได้ก็ดีค่ะ คือไม่ต้องเปิดฝาเทลงมานะค่ะ หรือถ้าจะต้องมีการเท ก็ควรจะมีจุกปิดกันอีกที”

“ไฟฉายถ้าเปลี่ยนเป็นพลาสติกก็จะดีค่ะ ไม่หนักมาก”

“ปรอทยอยากให้เป็นแบบดิจิตอลค่ะ ส่วนผ้าเอี๊ยมเอาไปเฉย ๆ แต่ไม่ได้ใช้เลยคะ หนูว่าถ้าจะใช้ค่อยไปยืมน่าจะดีกว่าค่ะ หรืออาจจะเอาไปเก็บไว้ที่ล็อกเกอร์ก่อนก็ได้ค่ะ เวลาถือกระเป๋าเยี่ยมจะได้ไม่หนัก” คืออาจารย์ก็จะบอกว่าของในกระเป๋าห้ามวางนอกกระเป๋า มันจะ

สกปรก แล้วถ้าเราเอามา เราก็ไม่รู้จะเอาไปไว้ไหน เหมือนกันนะค่ะ ก็เลยต้องพกไปทั้งหมด

2.3 การฝึกปฏิบัติอนามัยโรงเรียน การปฐมนิเทศ อยากให้อาจารย์ชี้แจงให้ทราบว่า นักศึกษาที่รับผิดชอบ ไปสำรวจสุขภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอาหารต้อง ทำหน้าที่อะไรบ้าง เพราะมีปัญหาเรื่องการแบ่งงาน บางคนไม่ได้ช่วยทำ และสำหรับใบรายงานผลที่ต้องส่งคืนให้กับทางโรงเรียน ควรมีการปฐมนิเทศการทำให้ชัดเจน นอกจากนี้อยากให้เพิ่มการปฐมนิเทศการใช้เครื่องมือ lux meter ให้กับนักศึกษาทุกคน จะได้มีความรู้ในการใช้เครื่องมือเหมือน ๆ กัน อุปกรณ์ในการใช้ตรวจ เช่น ที่ปิดตา มีสภาพเก่าไม่เหมาะสม นอกจากนี้ยังต้องการฝึกประสบการณ์ในจำนวนวันที่ติดกันเลย ไม่ต้องการฝึกสัปดาห์ละวันเพราะทำให้มีอุปกรณ์ยาก และการทำงานไม่ต่อเนื่อง

สำหรับการฝึกประสบการณ์ ต้องการให้มีการหมุนเวียนการทำงานทุกจุด เพื่อให้ทราบลักษณะการทำงานของแต่ละหน้าที่ นอกจากนี้อยากให้อาจารย์มีการสาธิตการตรวจสายตา เพราะยังไม่เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติ การประเมินผลมีความเหมาะสม

“คือ snellen chart มันเก่าแล้วค่ะ แล้วที่ปิดตา หนูอายุเขามากเลยคะ ขนาดคุณครูประจำชั้นยังพูด “เออ ใจปากเนี่ยะกา” คือหนูว่ามันควรจะมียุโรปที่มันดูทันสมัยมากกว่าใช้ปาก (ทัพพี) นะคะ คือหนูว่าใช้กระดาษปิด ยังดูดีกว่าปาก อีกค่ะ”

“Model ฟันค่อนข้างเก่า สยองมาก มีน้องพูดว่า “ถ้าแปรงฟัน แล้วฟันจะเป็นแบบนี้หรือครับ” หนูก็ไม่รู้จะตอบยังไง เพราะโมเดลฟันมันเหลือง เก่าแล้ว น่าจะมีโมเดลฟันสวยๆ เวลาเด็กเห็นจะได้อยากแปรงฟันมากขึ้น”

2.4 การศึกษาฐานอนามัยสิ่งแวดล้อม และอาชีวอนามัย เดินทางไกล และจำนวนนักศึกษามากเกินไป (34 คน) ไม่ได้ดูอย่างละเอียดเพราะจำนวนคนที่มาก การกลับมา conference หลังจากดูงานมีประโยชน์มาก เพราะถ้าไม่เห็นจากของจริงหรือไม่ได้ฟังก็ยังสามารถถามเก็บความรู้ตอน conference ได้

“การมา conference ที่หลัง ดี ไม่เครียด สบายๆ แล้วรู้สึกสนุก”

“คนเยอะเกินเอา 2 กลุ่มมารวมกัน บางทีไม่คุ้นเคยกับเพื่อน รถก็เบียดกัน นั่งไม่สบาย”

3. สื่อการสอน ตำรา เอกสารประกอบการสอน

ในการใช้สื่อการสอนต่างๆที่อาจารย์ใช้สอนมีความหลากหลาย และเหมาะสม นอกจากนี้ตำรากระบวนวิชาการพยาบาลชุมชน มีการนำไปใช้ได้จริงเห็นภาพชัดเจนเมื่อตอนออกฝึกปฏิบัติ คู่มือการฝึกปฏิบัติอยากให้ปรับปรุงเรื่องแบบฟอร์มการเยี่ยมบ้านให้มีความชัดเจนมากขึ้น ต้องการสื่อแบบฟอร์มการลงบันทึกการตรวจร่างกาย (สศ. 3) เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และนำมาใช้ในการคำนวณอายุเด็กนักเรียนได้

“Slide ดีค่ะ เห็นภาพชัดเจน”

“ชอบที่มีคลิปวิดีโอจากการฝึกครั้งก่อนมาให้ดู มันเห็นภาพชัดเจบดีค่ะ”

“หนังสือคู่มือ 312 มีความเหมาะสมดีค่ะ ตัวหนังสือใหญ่ อ่านง่ายดี ควรเพิ่มเนื้อหาทฤษฎีทั้ง 3 ระบบ และการเขียน eco-map ด้วย จะได้ฝึกเล่มเดียวไปได้ทุกที่”

“ในส่วนการนำไปใช้ หนูได้ใช้ความรู้ในหนังสือมาประยุกต์ใช้ในการฝึกเกือบทุกเรื่องคะ ในทุก step ตั้งแต่การตั้งปัญหาจนถึงการประเมินผลโครงการ”

สำหรับข้อเสนอแนะ หรือประเด็นอื่น ๆ การประเมินผลอยากให้เพิ่มคะแนนในส่วนของการฝึกปฏิบัติชุมชน เพราะรู้สึกทำงานมาก ในส่วนการเยี่ยมบ้านไม่อยากให้อาจารย์ตามเข้าไปเยี่ยมบ้านด้วย รู้สึกเกร็งไม่เป็นตามธรรมชาติ อยากให้มีการประเมินผลทางอ้อม

ขอการให้คะแนนแบบ peer group เพราะเป็นการได้สิทธิ์การประเมินเพื่อนด้วย ต้องการให้ตัวแทนอาจารย์สรุปข้อเสนอแนะให้อีกครั้งเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง การบริหารเวลาในการจัดตารางฝึกปฏิบัติควรมีความเหมาะสมกับงาน กล่าวคือถ้ากลุ่มไหนเจอวันหยุดก็ควรปรับงานให้มีความเหมาะสมกับระยะเวลา

“สิ่งที่อยากให้ปรับปรุงเพื่อให้การเรียนรู้มีความสุขมากขึ้น – จริงๆ มันอยู่ที่เวลาอย่างเดียวคะ ถ้าบริหารจัดการเวลาได้ชีวิตก็โอเคคะ คือถ้ามีเวลามากกว่านี้ชีวิตก็มีความสุขมากขึ้น”

การอภิปรายผล

การประเมินกระบวนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชนตามมุมมองของนักศึกษา พบว่านักศึกษามีข้อเสนอแนะในการฝึกปฏิบัติทั้งในเรื่องของการจัดกิจกรรม เวลาที่กำหนด รวมถึงอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติ แต่อย่างไรก็ตามกระบวนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชน ยังทำให้นักศึกษาเกิดทักษะ ความรู้ความเข้าใจที่มากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับประโยชน์ของการสอนโดยใช้การฝึกปฏิบัติ คือนักศึกษาได้มีประสบการณ์ตรงทำให้เข้าใจในสิ่งที่เรียนได้ดีขึ้น เกิดทักษะและเกิดการเรียนรู้ที่คงทนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากนักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง อาจทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้น นอกจากนี้เมื่อได้ปฏิบัติ นักศึกษาจะทราบว่าตนเองมีความเข้าใจในบทเรียนมากน้อยเพียงใดและทราบว่าพัฒนาตนเองอย่างไร โดยอาจารย์สามารถประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาจากการสังเกตผลงาน ที่ได้จากการฝึกปฏิบัติทำให้เกิดทักษะและเกิดความชำนาญในสิ่งที่ได้ฝึกปฏิบัติซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในสิ่งที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับเทคนิคการสอนโดยใช้การฝึกปฏิบัติของออร์สทินและลาสเลย์ (Ornstein & Lasley II, 2000) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการฝึกและปฏิบัติ ได้ข้อสรุปเป็นคำแนะนำในการปรับปรุงการใช้การฝึกและปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น คือต้องมีกฎระเบียบที่ชัดเจนสำหรับพฤติกรรมทั่ว ๆ ไปของนักศึกษา การให้คำแนะนำ คำอธิบายและผลป้อนกลับแก่นักศึกษาทำให้เกิดความสนใจในการทำงานที่ครูมอบหมาย และอาจารย์ต้องคอยสังเกต หากนักศึกษาเกิดความไม่เข้าใจหรือสับสนเกี่ยวกับงานที่ทำให้อาจารย์ดำเนินการช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว นอกจากนี้จากการที่นักศึกษาประเมินผลในประเด็นของการฝึกปฏิบัติที่มีกิจกรรมหลากหลายและได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้เกิดความเข้าใจในการฝึกปฏิบัติมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับ วีระไทยพานิช (2551) แนะนำเกี่ยวกับการฝึกและปฏิบัติ คือการปฐมนิเทศของอาจารย์อย่างชัดเจนจะทำให้ นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และมองเห็นภาพการฝึกปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น นอกจากนี้การฝึกควรเว้นระยะเวลา ไม่ทำซ้ำๆ มากจนนักเรียนเกิดการเบื่อ นอกจากนี้การที่นักศึกษา

ประเมินถึงระยะเวลาที่ไม่เหมาะสมกับงานที่ฝึกปฏิบัติจากการศึกษาของ สุปราณี จิราณรงค์ (2551) ได้กล่าวว่าการให้ทำงานกลุ่ม และโครงการต่าง ๆ อาจารย์ควรให้เวลาที่เหมาะสมและมีการติดตาม การทำงานของนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ พร้อมให้ความช่วยเหลือในเรื่องคำแนะนำ การแก้ปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ตามมุมมองของนักศึกษาที่ได้เห็นประโยชน์จากการฝึกปฏิบัติจริงในพื้นที่ สอดคล้องกับการสอนโดยใช้กิจกรรมในแหล่งชุมชน (The use of Community Activities) เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับของจริง สถานการณ์จริงจากชุมชนหรือท้องถิ่น โดยผู้เรียนได้ศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้ร่วมกันวางแผนไว้ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เช่น ให้ได้สัมผัสกับบุคคล สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเรียน โดยใช้กิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ การเชิญวิทยากรในชุมชนหรือท้องถิ่นมาให้ความรู้ การสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นแหล่งความรู้และการนำวัสดุอุปกรณ์ในชุมชนหรือท้องถิ่นมาประกอบการสอน ในการฝึกกระบวนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชนได้จัดการฝึกได้สอดคล้องกับลักษณะกระบวนการกลุ่มวิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2557) ฝึกปฏิบัติบทบาทของพยาบาลชุมชนโดยกระบวนการพยาบาล แนวคิดด้านสุขภาพ องค์กรและชุมชนในการฝึกปฏิบัติงานด้านการบริการอนามัยครอบครัว การอนามัยโรงเรียน การอาชีวอนามัย และอนามัยสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนย่อมใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เกิดการพัฒนาทั้งผู้เรียน ผู้สอน และหลักสูตรการเรียนการสอนต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

การประเมินกระบวนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชนตามมุมมองของนักศึกษาได้รับข้อเสนอแนะของนักศึกษาที่นำมาปรับปรุงกระบวนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชนได้ดังนี้

1. การปฐมนิเทศ ควรมีการนำเสนอให้นักศึกษาในทีละงาน ไม่นำมารวมกันในทุกๆ งานเพราะทำให้

นักศึกษาเกิดความสับสน

2. การฝึกปฏิบัติอนามัยชุมชน ควรมีการเตรียมพื้นที่ให้ชัดเจน และมีเทคนิคเตรียมประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการให้มีจำนวนมากขึ้น เช่น ประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น และการประสานงานกับผู้นำชุมชนให้ชัดเจนขึ้น ปรับให้มีอาจารย์เป็นตัวแทนในการสรุปในแต่ละขั้นตอนให้ศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

3. การฝึกปฏิบัติอนามัยครอบครัวโดยการเยี่ยมบ้าน ควรแบ่งครอบครัวในการเยี่ยมบ้านให้ชัดเจนในครอบครัวสาธิต ครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวคู่ ปรับ

การเขียนรายงานให้ชัดเจนและกระชับมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้พิจารณาการเปลี่ยนกระเปาะเยี่ยมให้ทันสมัย และมีความสะดวกในการใช้

4. การฝึกปฏิบัติอนามัยโรงเรียน ปรับการปฐมนิเทศให้เป็นการสาธิตในชั้นเรียนเพื่อให้มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และปรับปรุงกรณีในการตรวจให้เหมาะสมและทันสมัย

5. การศึกษาดูงาน ปรับจำนวนนักศึกษาให้น้อยลง หรือดูงานในกลุ่มที่ฝึกปฏิบัติงานของตัวเองในสัปดาห์ การฝึกปฏิบัติ และมีการนำเสนอการดูงานเพื่อการสรุปให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มวิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2557). *ประมวล*

รายวิชา 551392 : การฝึกปฏิบัติการพยาบาลชุมชน. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

งานบริการการศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2553). *คู่มือนักศึกษา*

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ประจำปีการศึกษา 2553. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข. (2550). *รายงานการประเมินตนเองเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาปีการศึกษา 2550*. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ทักษะการสอน 3 : การฝึกและปฏิบัติ. Retrieved August 10, 2015 from <http://krunucharee3011.blogspot.com/p/20.html>

วีระ ไทยพานิช. (2551). *วิธีการสอน*. ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตร

เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. (2551). *หลักการและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ได้ผล*. Retrieved December 16, 2014 from www.tlc.buu.ac.th/personal/learning.pdf.

สุปราณี จิราณรงค์ (2551). *ครูประจำชั้นมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Stanhope, M., & Lancaster, J. (2004). *Community & public health nursing*. (6th ed.). St. Louis: Mosby.

Swanson, J. M., & Nies, M. A. (1997). *Community health nursing: Promoting health of Aggregates*. (2nd ed.). Philadelphia: WB Saunders.

Ornstein & Lasley II. (2000). *Strategies for Effective Teaching*. McGraw Hill